

1 וכן אם יִגְבֹּה וְהִקְדִּישׁ את הבהמה, או שֶׁנֶּגַב וְהִקְיָה – מכרה בהקפה
2 ובאשראי, שלא קיבל תמורתה מעות בשעת המכירה, או שֶׁנֶּגַב
3 וְהִחְלִיף את הבהמה בחפץ אחר, או שֶׁנֶּגַב וְנָתַן את הבהמה בְּמִתְנָה,
4 או שֶׁנֶּגַב וְפָרַע בה את חובו, או שֶׁנֶּגַב וְפָרַע בְּהִפְיּוֹ – שמכרו לו
5 סחורה בהקפה, ונתנה בפירעון ההקפה, או שֶׁנֶּגַב וְשָׁלַח את
6 הבהמה כְּבִלְיוֹנוֹת בְּבֵית חָמִי – מתנות שדרך החתן לשלוח
7 לארסותיו, בכל אלו מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אֲרָבָהָ וְחִמְשָׁה כמכירה.
8 שואלת הגמרא: מֵאֵי קָא מִשְׁמַע לָן הברייאא באופנים אלו. מבארת
9 הגמרא, אֲשֶׁמַּעֲיָנָן רִישָׁא – הרישא מחדשת שֶׁנֶּגַב וְנָתַן לְאָחֵר וְיִקְבַּח
10 חייב משום דִּישׁ שְׁלִיחַ לְדָבָר עֲבִירָה – שלענין מכירה או טביחה
11 חייב אף אם לא טבח הוא עצמו אלא שלח שליח שיעשה כן, וְאִם
12 עַל גַּב דְּבָבָל הַתּוֹרָה בּוֹלָה אִין שְׁלִיחַ לְדָבָר עֲבִירָה – השולח את
13 מבירו לעבור על אחת ממצוות התורה, אין המשלח חייב על
14 מעשה העבירה שעשה השליח בשליחותו, אלא השליח הוא
15 שחייב על העבירה שעשה, מכל מקום קָא – לענין טביחה
16 ומכירה יֵשׁ שְׁלִיחַ לְדָבָר עֲבִירָה, וחייב המשלח. וְאִי טַעְמָא, משום
17 שנאמר (שמות כא לו) 'וְיִקְבְּחוּ' 'וְיִמְכְּרוּ', ויש להקיש את הטביחה
18 למכירה, מֵה מְכִירָה דְלֵא אֲפֻשֶׁר דְלֵא וְעַל יְדֵי אֲחֵר – כשם
19 שהמכירה אי אפשר שתיעשה אלא בצירוף אחר שקונה את
20 הבהמה, אִם מְכִירָהּ עַל יְדֵי אֲחֵר מִתִּיב – כך בטביחה חייבה התורה
21 אף באופן שנעשית בצירוף אחר, והיינו ששלח שליח לטבוח את
22 הבהמה.
23 וְאֲשֶׁמַּעֲיָנָן סִיפָא – והסיפא מחדשת שֶׁנֶּגַב וְהִקְדִּישׁ חייב, והטעם
24 משום שמה לִי אם מְכָרוֹ לְחֵדוּשׁ וְמֵה לִי אם מְכָרוֹ לְשִׁמְיָם, בשניהם
25 מוציא הגגב החפץ מרשותו לרשות אחרת וחייב עליה:

משנה

26 אין הגגב חייב בתשלומי כפל וד' וה' עד שיעשה קנין בחפץ הגגב.
27 המשנה מבארת אופנים שלא קנה את הגניבה והוא פטור, ואופנים
28 שקנה את הגניבה והוא חייב: נֶגַב שור או שה פְּרָשׁוֹת ו- מרשותן
29 הַבְּעֵלִים, וְיִקְבַּח וְיִמְכַּר אותן לאחר שהוציאו חוץ מִפְּרָשׁוֹתָם של
30 הבעלים, ובשעה שהוציאו ומשכו נעשה עליו גגב וקנה את
31 הגניבה, או שֶׁנֶּגַב שור או שה בקנין משיכה כשהיו חוץ מִפְּרָשׁוֹתָם של
32 הבעלים, וְיִקְבַּח וְיִמְכַּר אותן מִפְּרָשׁוֹתָם של הבעלים. או שֶׁנֶּגַב שור
33 או שה וְיִקְבַּח וְיִמְכַּר אותן חוץ מִפְּרָשׁוֹתָם של הבעלים. בכל אופנים
34 אלו, מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אֲרָבָהָ וְחִמְשָׁה על הטביחה והמכירה. אֲבָל
35 אם נֶגַב וְיִקְבַּח וְיִמְכַּר מִפְּרָשׁוֹתָם של הבעלים, פָּטוּר מכפל וד' וה', מפני
36 שהבהמה נשארה ברשות הבעלים, ולא עשה בה קנין.
37 המשנה מבארת אופנים נוספים שהגגב נפטר מכפל: הִיָּה הגגב
38 מוֹשָׁבִין או הַשּׁוֹר וְיִוצֵא מרשות הבעלים, וְמֵה הַשּׁוֹר פְּרָשׁוֹת
39 הַבְּעֵלִים קודם שהספיק לקנותו במשיכה, פָּטוּר לגמרי. אבל אם
40 הִנְבִּיחַו ברשות הבעלים, או שהוציאו מִפְּרָשׁוֹת הַבְּעֵלִים, וְמֵה הַשּׁוֹר,
41 חֵיב כפל, שהרי עשה קנין בשור ונעשה עליו גגב. וכן אם נָתַן
42 הגגב את השור או את השה לכהן (בעודו ברשות הבעלים)
43 לְכַבּוֹרוֹת בְּנוֹ – לצורך פדיון בנו הבכור, או לְבַעַל חוב לפריעת
44 חובו, או לְשׁוּמַר חָנָם, או לְשׁוּאֵל, או לְנוֹשֵׂא שְׂכָר ו- לשומר שכר)
45 וְלִשְׂכָר, וְהִיָּה הכהן או הבעל חוב או השומר מוֹשְׁבִין – מושך את
46 הדבר, וְמֵה הַשּׁוֹר או השה פְּרָשׁוֹת הַבְּעֵלִים קודם שזכו בו, פָּטוּר
47 הגגב מתשלומין, שהרי עדיין לא נעשה קנין בגניבה. אבל אם
48 הכהן או הבעל חוב או השומר הִנְבִּיחַו או שְׁהוּצִיאוּ את השור
49 מִפְּרָשׁוֹת הַבְּעֵלִים, וְמֵה הַשּׁוֹר, חֵיב הגגב בתשלומין על ידי הקנין

51 שעשו הכהן או הבעל חוב או השומר, משום שהם שלוחיו לגגב
52 את הבהמה:

גמרא

53 הגמרא מסתפקת בדיני שומרים, ומביאה ראייה ממשנתנו לנידון
54 זה: בְּעֵי – הסתפק אֲמִימֵר, האם חכמים תִּיקְנוּ קִנְיָן מְשִׁיכָה בְּשׁוּמְרִים,
55 והשומר מתחייב בשמירה רק משעה שמושך, או לא תִּיקְנוּ
56 משיכה, והשומר מתחייב בשמירה משעה שקיבל עליו לשומרו.
57 רב יימר פושר את הספק ממשנתנו: אֲמִימֵר רַב יִימָר, תָּא שְׁמַע,
58 ששינוי במשנה, נָתַנו הגגב את השור לכהן לְכַבּוֹרוֹת בְּנוֹ – לפדיון
59 בנו הבכור, או לְבַעַל חובו, או לְשׁוּמַר חָנָם, וְלִשְׁוֹאֵל, לְנוֹשֵׂא שְׂכָר
60 וְלִשְׂכָר, וְהִיָּה הכהן או הבעל חוב או השומר מוֹשְׁבִין את השור
61 וְיִוצֵא מרשות הבעלים, וְמֵה הַשּׁוֹר פְּרָשׁוֹת הַבְּעֵלִים קודם שזכה בו,
62 פָּטוּר. ומדייק רב יימר, מֵאֵי לֹא – האם לא מדובר שהשומר פטור
63 והגגב חייב, וְשְׁמַע מִיָּה שֶׁתִּיקְנוּ מְשִׁיכָה בְּשׁוּמְרִין, שהרי אם השומר
64 היה חייב באחריות החפץ מיד כשקיבל לשומרו, היה הגגב
65 מתחייב גם אם השומר עדיין לא משך. אֲמִימֵר דווחה את הדין:
66 אֲמִימֵר לֵיה אֲמִימֵר לרב יימר, לֹא – אין ראייה מהמשנה, משום שיש
67 לפרש שהגגב פטור, כלומר שהמשנה דיברה באופן שבעל
68 הבהמה נתן רשות לכהן או לבעל חוב או לשומר ליטול את
69 בהמתו, ובא אחר וגגב את הבהמה משם ומשך אותה, ואם מתה
70 הבהמה ברשות הבעלים, הגגב פטור כיון שלא עשה קנין בגניבה,
71 ולא מדובר כלל שהשומר משך.

72 מקשה רב יימר לאֲמִימֵר: איך אתה מעמיד שהגגב משך, תָּא תָּנָא
73 לֵיה – הלא התנא שנה ברישא דין את דינו של הגגב מבית הבעלים,
74 ומדוע נצרך התנא לשנות דין זה שוב. מתרץ אֲמִימֵר לרב יימר:
75 שני דינים שונים הם, תָּנָא – שנה התנא ברישא את דין הַגָּבִב שֶׁנֶּגַב
76 מִבֵּית הַבְּעֵלִים, שחייב כפל, וְתָנָא – ושנה התנא בסיפא דין נוסף
77 שֶׁנֶּגַב שֶׁנֶּגַב מִבֵּית הַשּׁוֹמֵר גם הוא חייב כפל.
78 אֲמִימֵר לֵיה רַב אֲשִׁי לאֲמִימֵר, לֹא תִּתְּנִיחַ – אין בדבריך דחיה לדברי,
79 שכן מֵה לִי – מה ההבדל אם מדובר בֶּנֶגַב שֶׁנֶּגַב מִבֵּית הַשּׁוֹמֵר, וְמֵה
80 לִי אם מדובר בֶּנֶגַב שֶׁנֶּגַב מִבֵּית הַבְּעֵלִים, הרי בשניהם הדין שווה
81 שחייב כפל בין אם גגב מבית הבעלים או מבית השומר, וחוורת
82 הקושיא מדוע התנא כפל דין זה. אֲלֵא לֹא – מוכרחים לבאר
83 שמדובר במשנה שהשומר הוציא את הבהמה בשליחות הגגב,
84 והשומר פטור והגגב חייב. וְשְׁמַע מִיָּה שֶׁתִּיקְנוּ מְשִׁיכָה בְּשׁוּמְרִין,
85 שהרי הגגב מתחייב בתשלומים רק מחמת משיכת השומר, ולא
86 מיד כשהשומר קיבל על עצמו את השמירה. מסיימת הגמרא: אכן
87 שְׁמַע מִיָּה.

88 הגמרא מביאה מקורות נוספים לדין זה: אֲתִימֵר נָמי – כך גם שינוי,
89 אֲמִימֵר רַבִּי אֶלְעָזָר, כִּדְרָה שֶׁתִּיקְנוּ מְשִׁיכָה בְּלִקְוֹחוֹת, וקודם המשיכה
90 הלוקח אינו קונה את החפץ, כִּדְרָה שֶׁתִּיקְנוּ מְשִׁיכָה בְּשׁוּמְרִין, וקודם
91 המשיכה השומר אינו מתחייב באחריות הפיקדון. וְתָנָא נָמי הִיָּה
92 – כך שינוי גם בברייאא, כִּדְרָה שֶׁתִּיקְנוּ מְשִׁיכָה בְּלִקְוֹחוֹת כִּדְרָה שֶׁתִּיקְנוּ
93 מְשִׁיכָה בְּשׁוּמְרִין. וְכַשֵּׁם שֶׁתִּיקְנוּ נְקִיטָה בְּכִפְףָה שהלוקח נותן
94 למוכר, או בְּשִׁמְשׁוֹר שהמוכר כותב ללוקח, וְכִתְּבָהּ – שהלוקח עושה,
95 כנעילת דלת או גזירה או פריצה, כִּדְרָה שֶׁתִּיקְנוּ נְקִיטָה בְּכִפְףָה
96 בְּשִׁמְשׁוֹר וְכִתְּבָהּ.

97 הגמרא מבררת את דברי הברייאא שהשכירות נקנית בכסף בשטר
98 ובחזקה, שְׂכִירֹת דָּמָא – איזו שכירות נקנית כך, אֲלֵיכָא – אם
99 נאמר

שְׂכִירֹת דְּמַמְלָטָא, כַּגֹּן בָּלִים, יִקְשָׁה, מִמְלָטָא כִּי שְׂמָרָא נִינְהוּ –
וכי מיטלטלין נקנים בשטר, הלא הם נקנים רק במשיכה. משיבה
הגמרא: אֲמַר רַב הִסְדָּא, כּוּנֵת הִבְרִיתָא לְשִׁכְרִית דְּרָקָקָה,
שהשכירות חלה על ידי שהשוכר נותן למשכיר כסף, או
שהמשכיר כותב ומוסר לשוכר שטר 'ביתי מושכר לך', או
שהשוכר מחזיק בבית, ואז אינם יכולים לחזור בהם.

הגמרא מבארת את אופני המשיכה שבגב, ואת ההבדל בין גב
לגזול: אֲמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר, רָאוּהוּ עֵדִים אֶת הַגֶּב שֶׁהָטְמִין – שֶׁהִתְחַבֵּא
בְּחוֹרְשֵׁין – ביער לגנוב את הבהמות הרועות שם, ואחר כך נָכַח
וְסָכַר אֶת הַבְּהֵמָה, מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אֲרֻכָּה וְחֻמְשָׁה. שואלת הגמרא:
אֲמַאי – מדוע משלם ד' וד', הֵא – הרי לא מִשָּׁךְ אֶת הַבְּהֵמָה.
משיבה הגמרא: אֲמַר רַבִּי הִסְדָּא, מְדוּבַר שֶׁהִכְרִישָׁה – הכה את
הבהמה בַּמָּקָל, וכשעקרה הבהמה יד ורגל מחמת מכתו זה נחשב
משיכה. מקשה הגמרא: אֲמַרִי, וְכִינִן דְּרָאוּהוּ בְּנֵי אֲדָם הַנִּמְצָאִים
ביער, מִלָּן הוּא וְלֹא גִבָּה, ומדוע מתחייב בד' וד'. מתרצת הגמרא:
כִּינִן דְּקָא מִטְמָר מִנְיָהוּ – כיון שהוא מסתתר מהם, נָגַב הוּא.

שואלת הגמרא: וְאֵלָּא אִם כֵּן מִלָּן חִיבֵי דָמֵי – באיזה אופן נחשב
גזול ולא גב, שהרי אף אם ראוהו הוא נחשב גב. משיבה הגמרא:
אֲמַר רַבִּי אֲבָהוּ, גִּזְלוֹן הוּא כַּגֹּן כַּנִּיחָה בִּן יְהוּדָה, שְׁנֵאמַר עֲלִיו
(שמואל ב' כג כא) 'וַיִּגְזַל אֶת הַחֲנִית מִיַּד הַמֶּלֶךְ וַיִּתְּנָהּ בְּחִנְיָתוֹ',
ומבואר שלשון 'גזילה' נאמר על החוטף מיד חבירו. הגמרא
מביאה מקור נוסף ש'גזול' הוא החוטף מחבירו: רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, כַּגֹּן
בְּעָלִי שָׂכֵם שֶׁמֶדֶר בִּאֲבִימֶלֶךְ, שְׁנֵאמַר (שופטים טו כד) 'וַיִּשְׁמָעוּ לוֹ
בְּעָלִי שָׂכֵם מֵאֲרָבִים עַל רֹאשֵׁי הַחִיטִּים וַיִּגְזְלוּ [את] כָּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר
עֲלֵיהֶם בְּדֶרֶךְ, ומבואר שלשון 'גזילה' נאמר על החוטף מיד חבירו.
מקשה הגמרא: וְרַבִּי אֲבָהוּ מַאי מַעֲמָא לֹא אֲמַר מַהֵא – מדוע לא
למד מבעלי שכם. מתרצת הגמרא: אֲמַר לָךְ רַבִּי אַבְהוּ, כִּינִן דְּבַעֲלִי
שָׂכֵם מִטְמָר אִיטְמוּרֵי – הסתתרו, כמו שנאמר וַיִּשְׁמָעוּ לוֹ בְּעָלִי
שָׂכֵם מֵאֲרָבִים, לֹא מִלָּן נִינְהוּ – אינם נחשבים גזלנים, אלא גנבים.
וְרַבִּי יוֹחָנָן הַלּוּמֵד מַבְעֵלִי שָׂכֵם סַבֵּר שְׂאִינִם גִּבָּהִי, מִשּׁוּם דִּתְּאָא דְּקָא
מִטְמָר – שהטעם שהם הסתתרו הוא מפני שאמרו, עדיף לנו
להתחבאות דָּלָא נִיחְוִינְהוּ אִינְשֵׁי – כדי שלא יראונו אנשים וַיַּעֲרְקוּ
מִנְיָהוּ – ויברחו מאיתנו, אבל לא הסתתרו מחמת שפחדו לגזול,
ולכן אינם נחשבים גנבים.

הגמרא מבארת את טעם החילוק שבין תשלומי גב לתשלומי
גזול: שְׂאֵלוּ תַלְמִידֵי אֶת רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַבְדִּי, מַפְנֵי מַה הִתְמַיְדָה הַתּוֹרָה
בְּגִבָּה מִשְׁמֵלם כַּפֵּל וד' וד', יוֹתֵר מִמֶּלֶךְ שֶׁמֶשֶׁלם רַק קָרָן. אֲמַר לָהֶן
רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַבְדִּי, וְהוּ – גִּזְלוֹן הִשָּׁהוּ כְּבוֹד עָבֵד ו- כֵּן אֲדָם לְכַבֵּד קוֹנֵה
ו- הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂאִינוּ יֵרָא לֹא מִבְּנֵי אָדָם וְלֹא מִהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא. וְהוּ – גִּבָּה לֹא הִשָּׁהוּ כְּבוֹד עָבֵד לְכַבֵּד קוֹנֵה, שהוא נחבא
וירא מבני אדם ואינו ירא מהקדוש ברוך הוא, ונמצא שהוא מכבד
את האדם יותר ממה שהוא מכבד את הקדוש ברוך הוא, כְּכִיבּוֹל
עֲשֵׂה עֵין שֶׁל מַסָּה בְּאֵילוֹ אֵינָה רֹאָה, וְאִזְוֹן שֶׁל מַסָּה בְּאֵילוֹ אֵינָה
שׁוּמָעֵת. ומביאה הגמרא פסוקים על הרשעים הכופרים בהשגחת
ה', שְׁנֵאמַר בְּדַבְרֵי יִשְׁעֵיהוּ הַמְּתַאֲוֵן עַל הָעַם הַחוֹשִׁבִּים לְהַסְתִּיר
עֲצֵתם הָרַעָה מִה' (ישעיהו כט טו), 'הוֹי הַמַּעֲמִיקִים מַה' לְסַתֵּר עֲצָה
וְהִנֵּה בְּמַחְשֶׁהּ מַעֲשֵׂיהֶם וַיֹּאמְרוּ מִי רֹאֵנוּ וּמִי יוֹדְעֵנוּ' וְגו', כְּלוּמַר,
שהרשעים מעמיקים במחשבתם להסתיר את עֲצֵתם הָרַעָה מִה',
כִּי הֵם חוֹשִׁבִּים שֶׁה' אֵינוֹ מַשְׁגִּיחַ בְּעֵינֵי הָאָרֶץ, וּבְאֵילוֹ הֵם עוֹשִׂים
אֶת מַעֲשֵׂיהֶם בְּחוֹשֶׁךְ כִּלְפֵי מַעֲלָה. וְכֵתִיב (תהלים צד ז) 'וַיֹּאמְרוּ לֹא
רֹאָה יְהוָה וְלֹא יֵכֵן אֱלֹהֵי יַעֲקֹב', כְּלוּמַר, שהרשעים עושים את
מַעֲשֵׂיהֶם הָרַעִים, וְאוֹמְרִים שֶׁה' אֵינוֹ רֹאֵהוּ וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ מַעֲשֵׂי בְנֵי
אָדָם. וְכֵתִיב (יחזקאל ט ט) 'כִּי [אֲמַר] עֲבֹה ה' אֶת הָאָרֶץ וְאֵין ה'
רֹאָה, כְּלוּמַר, שהרשעים אומרים שֶׁה' אֵינוֹ רֹאֵהוּ מַה שֶׁנַּעֲשֶׂה
בָּאָרֶץ, וכופרים בשכר ועוֹשׁ.

הגמרא מביאה משל לבאר את ההבדל שבין גב לגזול: (תניא)
אֲמַר רַבִּי מַאֲיר, מְשַׁלּוֹ מְשַׁלֵּם מִשּׁוּם ו- בִּשְׁטֹן רַבִּין גְּמַלְיָאֵל, לְמַה הִדְרֵךְ

דְּקוֹמָה, לְשֵׁנִי כִּי אֲדָם שֶׁחָיו כְּעִיר וְעָשָׂה מִשְׁתָּה, אֲחֵד מֵהֶם וַיִּמָּן אֶת
כִּי הָעִיר לְמַשְׁתָּה וְלֹא וַיִּמָּן אֶת כִּי הַמֶּלֶךְ, וְאֲחֵד – והשני לא וַיִּמָּן
אֶת כִּי הָעִיר וְלֹא וַיִּמָּן אֶת כִּי הַמֶּלֶךְ, אֵיחָד מֵהֶם עוֹנֵשׁוֹ מְרֻבָּה, הוּ
אוֹמֵר, שׁוֹה שְׂוִימָן אֶת כִּי הָעִיר וְלֹא וַיִּמָּן אֶת כִּי הַמֶּלֶךְ עוֹנֵשׁוֹ
מְרֻבָּה מִמִּי שֶׁלֹּא וַיִּמָּן אֶת אֶחָד, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כִּיבֵד אֶת בְּנֵי הָעִיר
יוֹתֵר מִבְּנֵי הַמֶּלֶךְ. וכמו כן גב שירא מבני אדם ולא מהקדוש ברוך
הוא, עוֹנֵשׁוֹ חֲמוּר יוֹתֵר מְגוֹלָן שֶׁלֹּא יֵרָא לֹא מִבְּנֵי אָדָם וְלֹא
מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

הגמרא מבארת מדוע הטובח שור משלם חמישה והטובח שה
משלם ארבעה: אֲמַר רַבִּי מַאֲיר, בֹּא וְרֹאָה כְּמָה גְדוֹל כַּח שֶׁל
מְלָאכָה, שֶׁהַטּוֹבֵחַ אוֹ מוֹכֵר שׁוֹר, שְׁבִיטָלוֹ אֶת בַּעַל הַשּׁוֹר
מִמְלָאכָתוֹ, מִשְׁלֵם חֲמִשָּׁה, אֲבָל הַטּוֹבֵחַ אוֹ מוֹכֵר שֶׁה', שְׁלֹא בִיטָלוֹ
אֶת בַּעַל הַשֶּׁה מִמְלָאכָתוֹ, שֶׁהִרִי אֵין דֶּרֶךְ לַעֲבֹד עִם שֶׁה', מִשְׁלֵם
רַק אַרְבָּעָה. טַעַם נוֹסֵף לְחַלֵּק בֵּין שׁוֹר לַשֶּׁה: אֲמַר רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זַבְדִּי,
בֹּא וְרֹאָה כְּמָה גְדוֹל כְּבוֹד הַכְּרִית, שְׁשׁוֹר שֶׁחָלַף בְּרַגְלָיו וְהִגְבִּיב לֹא
הִתְבּוֹה לְנוֹשְׂאוֹ עַל כְּתִיפּוֹ, אִם טַבְּחוֹ אוֹ מְכָרוֹ מִשְׁלֵם חֲמִשָּׁה, אֲבָל
בִּשָּׁה שֶׁהִגְבִּיב הִרְכִּיבָהּ עַל כְּתִיפָהּ וְזָלַז בַּעֲצָמָה, אִם טַבְּחוֹ אוֹ מְכָרוֹ
מִשְׁלֵם רַק אַרְבָּעָה.

משנה

אחרי ששינוי דיני נזיקין של בהמה מדאורייתא, המשנה אומרת
דינים דרבנן הנוגעים לבהמות: אֵין מְגִדְלִין בְּהֵמָה דָּקָה – צֵאן בְּאֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שֶׁהִיא אוֹכֵלֶת אֶת הַזֹּרְעִים שְׁבִשְׁדוֹת, וּמַפְסִידָה אֶת
שְׂדוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אֲבָל מְגִדְלִין בְּסוּרֵיָא – אִרִם צוֹבֵה שֶׁכִּבְשָׁה
דוֹד, שְׁאֵין בָּהּ מִשּׁוּם יִשׁוּב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבְמִדְבָּרוֹת שֶׁל אֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל, שְׁאֵין בָּהֶם יִשׁוּב כֻּלָּל.

דִּין נוֹסֵף: אֵין מְגִדְלִין תְּרַנְגוּלִין בִּירוּשָׁלַיִם, ואפילו אם המגדל הוא
יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי הַתְּקָדָשׁ שְׁאוֹכֵלִים בָּהּ. כִּינִן שֶׁדֶּרֶךְ הַתְּרַנְגּוּלִים לִנְקֹר
בִּשְׂפָה, וְחוֹשָׁשִׁים שֶׁמֶא יִבְאִי בִּשְׂר שֶׁרֶץ בְּשִׁיעוֹר עֲדֵשָׁה וַיִּטְמְאוּ
אֶת הַקֹּדֶשִׁים, וְלֹא בְּהֵנִים – וְהַכְּהֵנִים לֹא יִגְדְּלוּ תְּרַנְגּוּלִים כָּבֵל אֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי הַתְּקָרוֹת – הַתְּרוּמָה שֶׁהֵם אוֹכֵלִים.

דינים נוספים: אֵין מְגִדְלִין חֲזִירִין בְּכָל מְקוֹם וְאֵף בְּחוּץ לָאָרֶץ, מִשּׁוּם
מַעֲשָׂה שְׁחִידָה. וְכֵן לֹא יִגְדֵּל אָדָם אֶת הַתְּכֵלֵב בְּכָל מְקוֹם, מִפְּנֵי שֶׁעֲלוֹל
לְשׁוֹךְ אוֹ לְנִבּוֹה וְלַהֲבִיל אָדָם וְעַל יָדִי כֵךְ לְהִזְקֵק, אֵלָּא אִם כֵּן
הָיָה הַכֵּלֵב קָשׁוּר בְּשִׁלְשֵׁלָה, שֶׁאֵז אֲנָשִׁים יִכּוֹלִים לְהִזְיֹהֵר מִלַּעֲבֹד
בְּקִירְבָּתוֹ.

אגב האיסורים הקודמים, מבארת המשנה איסור נוסף: אֵין פּוֹרְסִין
נִישְׁכִּים ו- רֶשֶׁתוֹת מִלְּכֹדֶת [לַיִּנִים לְשֵׁם לְכִידָתָם, שֶׁמֶא הַיּוֹנִים
שׁוֹכֵכִים לְבִנֵי הַיִּשׁוּב הַסְמוּךְ לְמִקוֹם הַלְכִידָה, אֵלָּא אִם כֵּן הָיָה
הַמְּקוֹם רָחוֹק מִן הַיִּשׁוּב שְׁלֹשִׁים רִיס שֶׁהֵם אֲרַבְעָה מִילִין, כִּינִן
שׁוֹתֵר מִמְּדַחַק זֶה אֵין הַיּוֹנִים מִתְּרַחֲקִים מִמְּקוֹמָם, וְאֵין לַחֲשׁוֹשׁ
שֶׁמֶא יַצְדוֹ אֶת יוֹנֵי בְּנֵי הַיִּשׁוּב.

גמרא

הגמרא מביאה ברייתא בענין גידול בהמה דקה: תַּנּוּ רַבִּין, אֵין
מְגִדְלִין בְּהֵמָה דָּקָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שְׁאוֹכֵלֶת אֶת הַזֹּרְעִים
שְׁבִשְׁדוֹת, וּמַפְסִידָה אֶת יִשׁוּב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל מְגִדְלִין אוֹתָהּ
בְּחוּרְשֵׁין ו- יַעֲרוֹת [שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שְׁאִינִם מִקּוֹמוֹת יִשׁוּב, וְאֵין
בָּהֶם חֲשֵׁשׁ הַפֶּסֶד הַיִּשׁוּב. וְכֵן בְּסוּרֵיָא וְאֵפִילוּ בִּישׁוּב שְׁבָה, מִשּׁוּם
שְׁאֵין בִּישׁוּבָה מִשּׁוּם יִשׁוּב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאֵין צָרָה לִזְמַר שִׁמְגוּלִים
אוֹתָהּ בְּחוּצָה לָאָרֶץ מִמֶּשׁ, שְׁאֵין חוֹשָׁשִׁים שֶׁם לְהַפְסִיד אֶת הַיִּשׁוּב.
הַגְמָרָא מְבִיאָה בְּרִיתָא נוֹסֶפֶת בְּעֵינִן זֶה: תַּנּוּ אֵיךְ – שִׁנּוּ
בְּרִיתָא אַחֲרָת, אֵין מְגִדְלִין בְּהֵמָה דָּקָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל מְגִדְלִין
בְּמִדְבָּר שְׁבִיחִיָּה, וּבְמִדְבָּר שְׁבִכְסָפָה – גִּבּוּל עֲבֹה, שְׁאִינִם מִקּוֹמוֹת
יִשׁוּב. וְאֵף עַל פִּי שְׁאֵמְרוּ חֲכָמִים שְׁאֵין מְגִדְלִין בְּהֵמָה דָּקָה, אֲבָל
מְגִדְלִין בְּהֵמָה נֶפֶשׁ – בָּקָר, וְאֵף שִׁישׁ לַחֲשׁוֹשׁ שֶׁמֶא יַפְסִידוּ אֶת
הַיִּשׁוּב עַל יְדֵי אֲכִילַת הַזֹּרְעִים בְּשְׂדוֹת, לְפִי שְׁאֵין גּוֹזְרִין גְּזָרָה עַל

המשך ביאור למסכת בבא קמא ליום חמישי עמ' ב

1 הַצָּבוֹר, אֵלֶּא אִם בֵּן רוֹב הַצָּבוֹר יְכוּלִין לַעֲמֹד בָּהּ, וּלְכַן בְּהֵמָה דְּקָה
2 שְׁצָרִיכִים אוֹתָהּ בְּעִיקָר לֹאכִילַת בִּשְׂרָה, אִסְרוּ לִגְדֹלָה בְּאַרְץ
3 יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָרִי אֶפְשָׁר לְהָבִיא אוֹתָהּ מִחוּצָה לְאַרְץ וּלְשַׁחֲטָהּ, אֲבָל
4 בְּהֵמָה גִּסָּה שְׁצָרִיכִים אוֹתָהּ לְהוֹלֶכֶת מִשְׁאוֹת עַל גְּבֵה וּלְחָרִישֵׁת
5 הַשְּׂדוֹת, אִי אֶפְשָׁר לְהָבִיא אוֹתָהּ לְצוֹרֵךְ זֶה מִחוּצָה לְאַרְץ לְאַרְץ
6 יִשְׂרָאֵל, וּלְכַן לֹא אִסְרוּ חֲכָמִים לִגְדֹלָה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל. וְאַף עַל פִּי
7 שֶׁאָמְרוּ שְׂאִין מְגִדְלִין בְּהֵמָה דְּקָה, אֲכָל יֵשׁ זִמְנִים שֶׁמּוֹתֵר לִגְדֹל בָּהֶם
8 בַּהֲמָה דְּקָה, דְּהֵינּוּ, הָעוֹלָה לְרֹגֶל וְצָרִיךְ צֶאֱן לְקָרְבָן, מִשְׁקָהּ הוּא –
9 מוֹתֵר לוֹ לְקָנוֹת בַּהֲמָה דְּקָה קוֹדֶם לְרֹגֶל שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְכֵן הַמְשִׂיא אֶת
10 בְּנוֹ וְצָרִיךְ צֶאֱן לְסַעוּדַת הַנִּישׁוּאִין, מוֹתֵר לוֹ לְקָנוֹת בַּהֲמָה דְּקָה
11 קוֹדֶם מִשְׁתֵּה בְּנוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם. וּבִלְבָד שְׁלֹא יִשְׁתֵּה אֶת הָאַחֲרוֹנָה
12 שֶׁבַּבְּהֵמוֹת שְׂרוּצָה לְשַׁחוֹט לְצוֹרֵךְ הָרֹגֶל אוֹ הַמְשִׁתָּה, וְכַגּוֹן שֶׁקָּנָה
13 בַּהֲמוֹת נּוֹסְפוֹת פָּחוֹת מִשְׁלֹשִׁים יוֹם קוֹדֶם לְכַן, בְּמִשְׁךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם,

14 אֲלֹא יִשְׁחַטְנָה עַד הָרֹגֶל בִּלְבָד.
15 מִבְּאֵרֶת הַגִּמְרָא: מִדּוּעַ הִבְרִייתָא צְרִיכָה לומר שֶׁלֹּא יִשְׁתֵּה אֶת
16 הָאַחֲרוֹנָה בְּמִשְׁךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם, דִּם לְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא – שֶׁהִייתָ
17 מַעֲלָה בְּדַעְתָּךְ לומר, דִּיאִי נֶפֶק לִיָּה רֹגֶל – שֶׁאִם עֲבַר הָרֹגֶל, וּמִכִּי
18 זָבְנָה עַד הַשְּׁתֵּי – אֲבָל מִעַתָּה שֶׁקָּנָה אֶת הַבְּהֵמָה עַד עֵתָהּ אֶפְתִּי לֹא
19 מָלוּ לִיָּה תִּלְתִּין יוֹמִין – עַדִּין לֹא עֲבָרוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם, יָכוֹל לְשַׁחוֹט
20 אֶת הַבְּהֵמוֹת שֶׁקָּנָה מוֹקֶדֶם יוֹתֵר, וְאֵת הַבְּהֵמוֹת שֶׁקָּנָה מֵאוֹחֵר יוֹתֵר
21 לֹא יִשְׁחוֹט עַד שִׁימְלֹאוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם לְקִנְיָתָן, לְכַן מִשְׁמִיעָה
22 הִבְרִייתָא שְׁלֹא נִימָא – לֹא נֹאמַר תִּלְתִּין מִשְׁרָא שְׂרִי לִיָּה לְשִׁהוּי –
23 שֶׁעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם מִקְנִייתָהּ מוֹתֵר לוֹ לְהַשְׁתִּיחָהּ, אֲלֹא כֹל הַהִיתֵר
24 הוּא רַק לְצוֹרֵךְ הָרֹגֶל, וּפְיֹון דִּנְפֶּק לִיָּה רֹגֶל לֹא מִכְּעִי לִיָּה לְשִׁהוּי –
25 וְכִיּוֹן שֶׁעֲבַר הָרֹגֶל, אֵין לוֹ לְהַשְׁתִּיחָהּ.